

Natuurwijzer

Ledenblad IVN-KNNV Deventer

Jaargang 3, 2020, Nr 2

Colofon

Besturen van IVN en KNNV in Deventer en overzicht van de coördinatoren van de werkgroepen

KNNV-bestuur

Gerrit Hendriksen (voorzitter)
voorzitter@deventer.knnv.nl
Gerrit Hendriksen (secretaris)
secretaris@deventer.knnv.nl
Niek Lelieveld (penningmeester)
penningmeester@deventer.knnv.nl
David de Wit (natuurhistorisch secretaris)
n.h.secretaris@deventer.knnv.nl
Jan de Groot (algemeen lid en ledenadministratie)
ledenadministratie@deventer.knnv.nl

IVN-bestuur

Mike Hirschler (voorzitter)
m.hirschler@hotmail.com
Trudy Drüggen (secretaris/wnd. penningmeester)
ivndeventer@gmail.com
Hetty Arkink (algemeen lid)
hettyarkink@hetnet.nl
Petra Groothuis (aspirant lid)

Werkgroepen

Amfibieënwerkgroep IVN
Petra van der Molen
petra@paddentrekdeventer.nl

Insectenwerkgroep KNNV/IVN
Michiel van Zadelhof
michieltanzadelhof@gmail.com

Jeugdwerkgroep IVN
Carla Slange
c.slange@kpnmail.nl

Kraam IVN
Trudy Drüggen

druggen@xs4all.nl

IVN Route-app
Peter Jan Schellens
p.j.schellens@kpnmail.nl

Excursiewerkgroep IVN
Gerrie Roetert
gerrieroetert@xs4all.nl

Mossenwerkgroep KNNV/IVN
Marjolein Vermeij
marjoleinvermeij@gmail.com

Natuurbeheer/knotgroep IVN
Lieme Glazema
l.c.glazema@t-mobilethuis.nl

Paddenstoelenwerkgroep IVN
Mike Hirschler
m.hirschler@hotmail.com

Paddenstoelennetwerkgroep KNNV
Hein en Bien Hage
jacvs@xs4all.nl

Plantenwerkgroep KNNV/IVN
Gerrit Hendriksen
gw_hendriksen@zonnet.nl
Jet Zengers
henriettezengers@tulp.nu

Zoogdierenwerkgroep IVN
Henk Gieteling
hgieling@gmail.com

Vlinderwerkgroep IVN
Hans van den Berg
ivnvlinderwerkgroepdeventer@gmail.com

Programmacommissie KNNV/IVN
Frens Westenbrink
f.westenbrink@kpnmail.nl

Vertrouwenspersoon IVN
Ruud de Block
annekeenruud@gmail.com

Vertrouwenspersoon KNNV
Tineke Hirschler
t_hirschler@hotmail.com

Redactie Natuurwijzer
Mike Hirschler, Eefke van Schaik, Trudy Drüggen, Gerrit Hendriksen

Eindredactie & opmaak
Gerrit Hendriksen, Mike Hirschler
natuurwijzerdeventer@gmail.com

Op internet is meer over de afdelingen van IVN en KNNV te vinden.

KNNV Deventer:
Website: www.knnv.nl/deventer

IVN Deventer:
Website: www.ivn.nl/afdeling/deventer

Facebook: [Natuur in en rond Deventer](https://www.facebook.com/Natuur-in-en-rond-Deventer)
Over Deventer Natuur:
<http://deventernatuur.blogspot.com>

In dit nummer

- Voorwoord redactie, project Tuin
- Flora van de Wellekade
- Stadsflora van de Lage Landen, boekbespreking
- Over poep en een natuurmoment
- Pothoofdplant
- Melden werkt!
- Groene Glibbers
- IVN Route appgroep
- Het verschil tussen een ... Haas
- Hakhoutbeheer
- Baarden, Paddentrek 2020, ObsIdentify
- Eikenprocessierups
- Agenda
- Even inzoomen en Van onder de Lebuïnstoren
- Raadselplaatje

De omslag *Petro Hetjes*

Grote klaproos

Beste lezers,

Coronatijd, nog steeds. Het had wat praktische implicaties voor bijvoorbeeld de ALV van beider verenigingen. Door een wetswijziging die per 1 januari inging (met terugwerkende kracht dus) kon de KNNV een digitale ALV houden, want het bestuur vond het noodzakelijk de leden te laten stemmen over een aantal onderwerpen, waaronder een herverdeling van het bestuur. De leden hebben unaniem voor deze wijziging gestemd, waarmee er een voltallig bestuur is met voorzitter, penningmeester, secretaris, natuurhistorisch secretaris en ledenadministratie. Het IVN heeft nog geen concrete plannen voor een ALV, waarschijnlijk is deze ergens in augustus.

Aarzelend beginnen de excursies weer op gang te komen. IVN gaat een aantal oefenexcursies in juni houden in eerste instantie met alleen gidsen, dan met enkele leden. Hoe het daarna gaat lezen jullie in de eerstvolgende nieuwsbrieven. De Plantenwerkgroep is o.l.v. de KNNV-gestart met excursies/werkgroepavonden tot 10 personen). De resultaten van al dat ge-oefen zullen gedeeld worden.

Naast wat praktische zaken is het prettig te melden dat Deventer 7 pagina's en een route heeft toebedeeld gekregen in de op 22 mei uitgekomen Stadsflora van de Lage Landen. Gemeente Deventer en KNNV-lid Gerrit Hendriksen hebben bijdragen van diverse aard gedaan. Zie verder ook blz. 5.

Met dank aan iedereen die mooie foto's en artikelen inleverde!

NB: we streven ernaar om zoveel mogelijk bijdragen van leden van beide verenigingen op te nemen. Aanvullingen, opmerkingen, wensen en vooral kopij zijn van harte welkom! Ook foto's voor de voorpagina of een thema voor de middenpagina zullen we graag plaatsen; laat het ons weten! Sturen naar:

natuurwijzerdeventer@gmail.com

Veel leesplezier en tot ergens op een van onze activiteiten in de (nabije?) toekomst. Blijf gezond s.v.p.!

Jeroen Kloppenburg heeft zich in mei/juni helemaal uitgeleefd bij een nestholte van IJsvogels vlakbij Deventer. Deze twee (vrouw li. en man re.) volgden even twee andere vogels.

Hier kun je je natuurlijk heel wat bij voorstellen. De mensen die mij kennen weten dat ik niet direct een tuinier ben. Dus daar gaat het niet om. De mensen die mij kennen weten dan weer wel dat ik me naast planten ook bezighoud met de rest van de soortgroepen. Het kennisniveau van planten haal ik bij lange na niet. Echter waarneming.nl helpt mij prima. Verderop in deze Natuurwijzer een stuk over ObsIdentify, de appversie van waarneming.nl, beide zelflerende systemen.

De online versie van waarneming.nl maakt het mogelijk om een project aan te maken. Een project is een geografische omgrenzing. Dus mijn tuin plus de buurtuinen. Waarom die buurtuinen? GPS is 10-25 meter nauwkeurig, mijn tuin is 10*5 meter, dus mijn waarneming in mijn tuin ligt volgens mijn GPS zomaar een tuin verder.

Ik ben in 2012 begonnen met nachtvlinders te observeren in mijn tuin (2012-08-03). In die tijd (dus gedurende 8 jaar) heb ik met enige regelmaat waarnemingen bijgehouden. Alles bij elkaar 237 soorten (waarvan 1 plant). Ofwel planten heb ik niet bijgehouden, daarvan zijn de meeste zelf erin gezet, op die ene Mariadistel na.

Dit voorjaar ben ik met dat project begonnen en toen kwam ik erachter dat ik niet echt goed alles bijhoud. Zo had ik in het begin maar 1 vogelsoort! Dat is in de afgelopen maand hersteld naar 29. Dat lijkt er meer op.

Hoe begin je nu zo'n project? Het begint met inloggen in waarneming.nl. Rechts bovenin zie je je inlognaam. In het menu onder je naam vind je projecten. Daar kun je je project aanmaken.

Het is een bijzonder leuk tijdverdrijf. Mijn ambitie is dan ook om van iedere soort (insecten met name) ook een goede foto te hebben. Daarmee wordt dan waarneming.nl eigenlijk ook mijn eigen archief en wordt ObsIdentify ook steeds beter (zelflerend systeem).

Uiteraard kun je op zeldzaamheid filteren. Het zal niet verbazen dat onder de nachtvlinders (daar ben ik dan 8 jaar mee bezig) de meest zeldzame vondsten zitten. En dit is er een met de prozaïsche naam Zwamneusje. In 2015 de 6de waarneming in Nederland.

Zwamneusje (Montescardia tessulatellus)

Foto: Gerrit Hendriksen

Projecten kunnen overal gedefinieerd worden. Het kan helpen om waarnemingen in een gebied te beheren.

Naam: Muurbloem
Wetenschappelijke naam: *Erysimum cheiri*
Stengels: Houtige rechtopstaande stengels met platte 2-takkige haren
Bladeren: Langwerpige spitse bladeren met een gawe rand.
Bloemen: Tweeslachtig. De bloemen zijn zijdeachtig behaard en vormen samen doorgroeiende trossen. De kleur is oranjegeel of donkergeel, 2-2.5 cm in doorsnee en verspreiden een prettige geur.
Vruchten: Een doosvrucht. De opgerichte hauwen zijn afgeplat vierkantig, aanliggend behaard, smal en 2.5—8 cm lang en tot 4 mm breed. Tweezaadlobbig.

Bron: Verspreidingsatlas

Foto: Gerrit Hendriksen

De Wellekade is een bijzonder deel van de stad waar de IJssel een behoorlijke invloed heeft doordat de kade wel eens wordt overstroomd. Hierdoor kunnen er in floristische zin allerlei verrassingen voorkomen.

“De kans is klein dat de muurbloem ooit op eigen kracht de stukken stadsmuur van Deventer zal vinden. Daarom heeft de gemeente Deventer alles in het werk gesteld om de muurbloem op een verantwoorde en legale manier weer uit te zetten. En met succes, want na een paar jaar groeien er meerdere muurbloemen op drie plekken op de stadsmuren.” Dat is de inleiding van een artikel dat is geschreven i.s.m. Erik Lam (Gemeente Deventer), Niels Jeurig (TAUW), Mark Zekhuis (Landschap Overijssel), Eefke van Schaik (KNNV Deventer) en ondergetekende. Alweer in 2016. Met een beetje hulp is de Muurbloem ook op de Wellekade verschenen. Bovenstaande is een zeer typerende foto voor zowel de standplaats van de Muurbloem als typerend voor dit stuk en typerend voor Deventer.

Het is inmiddels al weer bijna 8 jaar geleden (september 2012) dat de soort is uitgezet. Vooral de Wellekade en Achter de Muren zijn een goede biotoop gebleken. De Bokkingshang is marginaal en moet eigenlijk wederom opnieuw worden ‘ingezaaid’. Dat inzaaien gaat overigens heel gemakkelijk is de ervaring, rijpe hauwen in muurspleten stoppen is voldoende om Muurbloem te laten kiemen. Als het zo gemakkelijk is, waarom is de soort

dan zo zeldzaam vraag je je af. Daar is overigens geen antwoord op. Blijkbaar is de verspreiding zo slecht dat het niet ‘vanzelf’ lukt om op nieuwe groeiplekken te komen.

Overigens zie je elders in de stad in tuinen ook de oorspronkelijk gele versie opduiken. Het is een aantrekkelijke soort. Het gevaar bestaat dan wel dat er kruisingen komen met de gecultiveerde Muurbloemen die vaak oranjebruin zijn. Dit is een andere soort die overigens wel met de Muurbloem kan kruisen. Het meest gemakkelijke verschil tussen de inheemse versie en andere soorten is de 2-puntige hauw van de inheemse versie. Andere muurbloemen hebben dat niet.

De familienaam van Muurbloem is Steenraket, waarvan de Gewone steenraket ook wel eens in Deventer wordt gevonden. Verder is de verwachting dat de Kleine muurbloem zich verder gaat verspreiden binnen het stedelijk gebied. Meer hierover in de hieronder opgenomen link van de blog Stadsplanten.nl.

Bronnen:

- <https://www.verspreidingsatlas.nl/0304#>
- <https://library.wur.nl/WebQuery/groenekennis/2170563>
- <https://www.stadsplanten.nl/tag/erysimum-aureum/>

Wederom een boekbespreking. In dit geval één waarbij Deventer diverse aanknopingspunten heeft in het boek. Allereerst is het boek deels tot stand gekomen door een subsidie van de gemeente Deventer. Daar hoort natuurlijk wat tegenover te staan en dat zijn 7 pagina's, een route en een special over Pothoofdplanten (verderop in deze natuurwijzer meer daarover). Verder heeft de auteur van dit stuk een bijdrage geleverd op eigen titel in de vorm van foto's en een stukje cartografie. De subtitel van het hoofdstuk Deventer is Iconische stadsflora. Dit is natuurlijk terug te voeren op het Pothoofd.

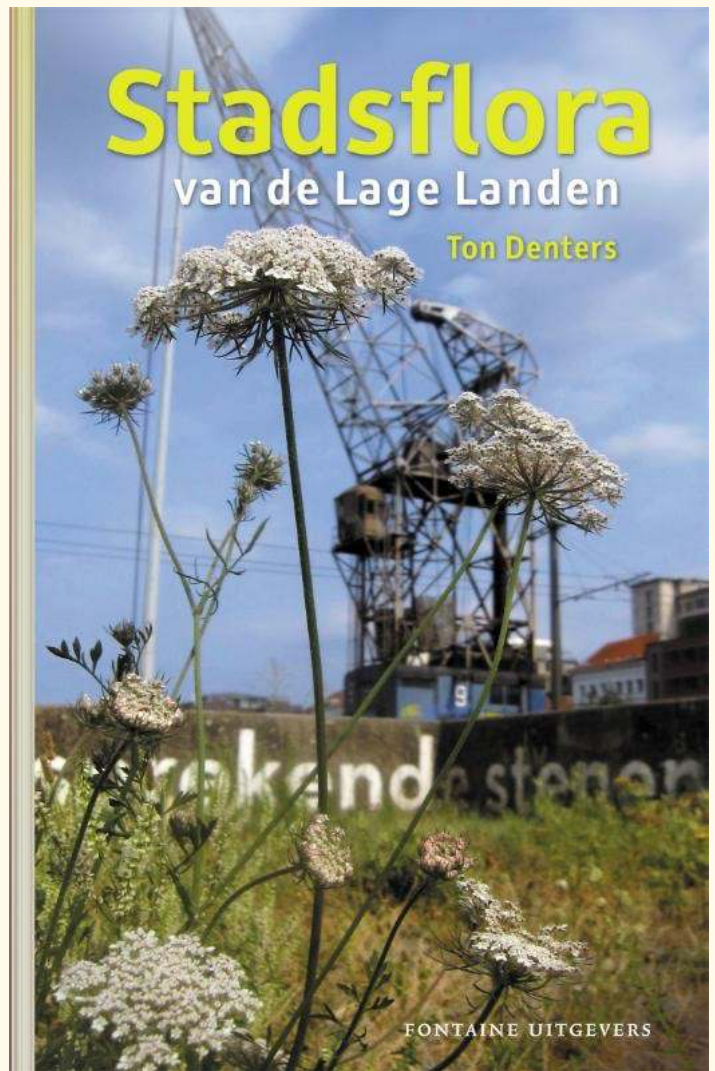
Screenshot van de route van Deventer en rechts de voorkant
(© Ton Denters)

Het Pothoofd (nr. 4) is natuurlijk onderdeel van de route zoals in bovenstaande figuur is opgenomen.

In het boek wordt uitgebreid stil gestaan bij de geografische verspreiding van planten en het belang van het Urbane District. Dit district is opgenomen als een apart plantengeografisch district in de 22ste editie van Heukels' Flora, onder de noemer Urbane gebieden. De nadruk ligt binnen dit district op de stenigheid en het wezenlijk andere 'micro'-klimaat van de stad, naast de grote invloed van de mens in dit district.

De tekst van dit deel over de plantengeografie komt overeen met het hoofdstuk Flora in Beweging in de 24ste editie van de Heukels' Flora. In die flora staat de bijzondere vermelding dat de beste referentie voor het urbane district de Stadsflora van de Lage Landen is (n.b.: was nog niet beschikbaar toen de flora zelf uit kwam).

Het boek is rijk geïllustreerd met veel foto's van diverse bronnen van zowel de omgeving als de soorten die er in voorkomen. Het eerste deel van het boek behandelt de soorten op kleur. Verder hebben de behandelde Vlaamse en Nederlandse steden een lijstje met meest markante soorten (die langs de route kunnen worden gevonden) en een lijstje met 'Nieuwste lichting'. Daarin soorten die de afgelopen jaren, hetzij door de auteur zelf, hetzij door anderen bekend zijn gemaakt via Waarneming.nl of NDFF (verspreidingsatlas.nl).

Een leuk onderdeel mbt het Deventer hoofdstuk is ook een afdruk van herbarium materiaal van de Muurbloem. Deze heeft ook een eigen intermezzo gekregen.

'Vals streepzaad' staat vermeld in het lijstje met nieuwste lichting en wel tussen " om aan te geven dat dit niet de officiële Nederlandse naam is. De soort is vanaf 2018 bekend in Deventer. Niet helemaal correct overigens, vanaf 2018 is bekend dat er een soort staat die nog niet geïdentificeerd was. Dat was pas het geval eind 2019. In 2018 is de foto gemaakt die in het boek is opgenomen als de primeur voor Deventer. Dat zou echter zomaar voorbarig kunnen zijn. Een exemplaar van deze soort is pas op 25 april naar Naturalis gestuurd voor bevestiging.

De Stadsflora van de Lage Landen ligt vanaf 26 mei in de boekhandel. KNNV Deventer heeft samen met boekhandel Praamstra diverse etalageramen ingericht met posters om Deventenaren (en andere geïnteresseerden) te wijzen op de beschikbaarheid van dit boek.

Met deze stadsflora ben je ineens op de hoogte van alle soorten die we tijdens onze PWG-wandelingen zomaar eens tegen zouden kunnen komen.

Veel plezier.

Over poep en de kringloop der dingen *Ben de Winder*

Zin in het ontdekken van een nieuw natuurgebied? Sta dan eens stil bij een koeienvlaai of een paardenvijg en kijk eens goed wat daar alles te zien is. Wandel door weilanden of natuurgebieden die worden beheerd door grazers en je zult ze vinden: keutels en drollen, vlaaien en vijgen. Poep dus! En: gezonde poep doet leven!

Poep, of het wat nettere woord “ontlasting” zijn onverteerde etensresten. Alles wat er niet gebruikt kan worden na een grondige maal-, knip-, chemische en biologische bewerking vanaf de mond tot aan de dikke darm wordt keurig richting uitgang gestuurd, daar wordt het nog aangevuld met niet meer bruikbare rode bloedlichaampjes - vandaar de bruine kleur - en een massa bacteriën en vervolgens “uitgepoept” dus.

Je begrijpt, het zit vol met stoffen die nog heel goed gebruikt kunnen worden door andere organismen. Eenmaal op de aarde gevallen, ontstaat er in een mum van tijd een feestje. Vliegen, mestkevers, torren, slakken, duizendpoten en wormen zijn er vaak als de eersten. En zoals bij elk feestje is het in de keuken, bovenop het eten, het meest gezellig. En daar gebeurt het, eten en nog meer eten, maar bovenal is voortplanten het de-vies. Eerst seks en dan snel een ei leggen in die warme smurrie.

Jammer voor die eerste feestgangers, maar ook hier zijn er doerakjes die liever die oversekste volgevreten feestvierders en hun nakomelingen eten dan hun feestmaal. Wespen, mieren, padden, vogels, egels, allemaal weten ze, aangetrokken door een heerlijke geur, feilloos de weg te vinden naar lekkere hapjes.

Maar behalve vlees, staat er ook groente op het menu. Veel plantenzaden die een reis door het maagdarmkanaal hebben overleefd, vinden nu een warme en voedselrijke bodem om te kunnen ontkiemen. Kijk maar eens naar resten vogelpoep vol met bramen of kersenspitten, die krijgen zomaar een vol potje Pokon mee voor een bliksemstart in een nieuwe omgeving.

Helaas, ook hier, een dikke ‘maar’. Wil je op koeienvlaai-

Een vlaai van een gezonde koe, met veel vliegen en gaten van ...

(Foto: Ben de Winder)

en- of paardenvijgensafari om dit alles eens goed te bestuderen, loop dan niet de eerste de beste weide naar binnen. Ons vee wordt rijkelijk behandeld met ontwormingsmiddel. Dus ja, voor deze feestende natuurgebieden zal je naar buiten moeten, waar onbehandelde grazers de tafel hebben gedekt en het feestmaal opgediend. Hebben die dan geen last van wormen? Zeker wel, maar net als Achilles of Klazien uut Zalk, weten de grazers in natuurgebieden precies wat ze moeten eten om parasieten in de ingewanden in toom te houden. En die planten zijn ook nog eens volop aanwezig in natuurgebieden als onze uiterwaarden: Boerenwormkruid, Cichorei, Bijvoet, etc..

Dus zie je ergens kraaien enthousiast drollen en keutels uit elkaar pikken: ze hebben er zin in, het zit vol met lekkers!

Natuurmoment *Gerrit Jansen*

Zich ontrollende Koningsvarens in combinatie met een Bruine korenbout.

Foto: Gerrit Jansen

Heb jij ook een natuurmoment vast kunnen leggen? Laat het ons weten via naturwijzerdeventer@gmail.com.

Het Pothoofd was in het verleden een overslagkade. Grote kranen en silo's hebben hier ooit gestaan en ook een heus emplacement; Stoomtreinen vertrokken er naar Zutphen, Borculo en Emmerick. Het stationsgebouw, het wijkgebouw van de speeltuinvereniging "Wijk 16" is een van de weinige plekken die nog herinneren aan de bedrijvigheid van toen. Ook had de stoombootdienst Salland zijn thuishaven aan de kade met de nodige bebouwing. Aan de kade bevond zich een 50 meter hoge silo van Noury & Van der Lande. Direct aan de kade werden grote kranen voor de overslag geplaatst. De pijpen van de silo's staken hoog boven de weg over naar de vemen. Het graan werd vroeger vanuit het verre Amerika met stoomschepen langs de IJssel aangevoerd en op het Pothoofd overgeladen. Er vielen daar zaden neer, die niet in ons land hun oorsprong hadden. Tussen de rogge, tarwe en veevoer die werd aangevoerd bevonden zich zaden van allerlei uitheemse soorten. Uiteindelijk kwam slechts een klein gedeelte van de zaden tot een bloeiende plant, daar vele hun kiemkracht verloren, andere werden vertrapt en vernield. Terwijl andere planten, dus afkomstig uit zaden uit andere landen, hier langs het Pothoofd een goede groeiplaats vonden. Deze groep van planten, welke hier van nature niet thuis hoorden, werden door floristen "Pothoofdplant" genoemd. Tot deze Pothoofdplant of adventiefplant behoorden onder andere Kleine teunisbloem, Steenraket, etc.. Geen plantengroep is zo rijk aan planten, die bij toeval met andere uitheemse bloemzaden, met granen, oliezanen, of andere producten uit vreemde landen bij ons werden ingevoerd. De naam Pothoofdplant werd gemeengoed en dus danig ingeburgerd dat van Dale Woordenboek er gewag van maakte. In vele publicaties wordt melding gemaakt van dit fenomeen, zoals in het standaardwerk "Wilde Planten", deel 1 flora en fauna in onze natuurgebieden, de "Geïllustreerde Flora van Nederland". Het Pothoofd heeft op botanisch gebied een grote vermaardheid verkregen.

Nu de gemeente Deventer de kade aan het Pothoofd in ere heeft hersteld zou juist hier, op deze locatie een

Overslagbedrijf aan het Pothoofd. Foto: Petro Hetjes

blijvende herinnering op zijn plaats zijn. Te denken valt aan een plaquette aan de bestaande gemetselde muur. Het zou jammer zijn als de plaats van overslag in de vergetelheid zou geraken. Wellicht is er een instantie, een natuurvereniging zoals IVN, KNNV of Stichting Industrieel Erfgoed Deventer (SIED) die zich geroepen voelt dit ter hand te nemen. Een blijvende herinnering aan de naam Pothoofdplant is meer dan gerechtvaardigd.

Het inspireerde in 1936 de dichter Jacobus (Jac) van Hattum tot het navolgende gedicht:

De Pothoofdplant

Liefdelozen....; in haar tover
bloeit open de bloem aan het havenhoofd;
wie brengt het stuifmeel tot haar over?
waarin heeft deze pracht geloofd?

Vanwaar het zaad, waaruit ontsproten
de vreemde bloem in het graniet?
Hoe sprong uit spleet, en zond haar loten
de pothoofdplant? - Ik weet het niet,

ik weet het niet - 'k Ben, als dit bloeien:
mijn hart staat open aan een zee;
van alle winden, die er woeien,
droeg geen het vruchtend stuifmeel mee.

Bronnen:

- De Levende Natuur, [Over Pothoofdplanten J.R. Katz 1898, Blz. 188 - 190.](#)
- Menno ter Braak, Verzameld werk. Dee.... 09--03-2011. De eigen toon, gedicht J. van Hattum.
- [Pothoofd van Wikipedia](#), in geschiedenis. De opkomst en de ondergang van de overslag, 11-05-2007.
- Van Pothoofdplant tot Pothoofdklant, over Deventer 2012.
- Buitenwijzer De Pothoofdplant Esther van Assen.

Pothoofd: nieuwe aanlegsteiger met rails. Op de achtergrond de bakstenen muur. Foto: Petro Hetjes

Begin mei kregen de secretaris van de Vogelwerkgroep IJsselstreek en de gemeente Voorst een melding van Johan Tolkamp over schilderwerkzaamheden bij een gemaal bij Terwolde waar al jaren huiszwaluwen hun nesten maken. Johan meldde dat er veel huiszwaluwen om de schilders heen vlogen, er huiszwaluwen aan het nestelen waren en er ook nesten waren verwijderd. Of dit zomaar kon? Of het nu toeval is of niet, Johan was precies aan het juiste adres, want die secretaris is mijn vrouw Tineke en samen mogen wij ons Stadsvogeladviseurs (SVA) voor Deventer noemen. Een stadsvogeladviseur is een vrijwillige functie van Vogelbescherming Nederland, met onder andere als doel om lokaal 'een vinger aan de pols houden'. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat we niet heel actief zijn, maar af en toe komt er iets op je pad waar je mee aan de slag kan.

Wat wel en niet mag

Iedereen weet wel dat je tijdens het broedseizoen van 15 maart tot 15 juli geen bomen mag kappen. Maar er is meer. Je mag een broedgeval sowieso niet verstoren, maar je mag ook geen vogels verstoren die bezig zijn ergens te gaan broeden. En je mag tijdens het broedseizoen al helemaal geen nesten weghalen of de omgeving zo anders inrichten dat het mogelijke broeden wordt belemmerd. En dat is precies wat er allemaal gebeurde bij het gemaal.

Snel klaar

Bij de melding van Johan waren we snel klaar. Na een gesprekje ter plekke met een van de schilders heb ik de stadsecoloog van Voorst gebeld om even ruggespraak te houden. Daarna heb ik de opdrachtgever gebeld, het Waterschap, en het werk werd diezelfde middag meteen stilgelegd. Missie geslaagd en melden werkt!

Borgele

Een wat ouder geval van enkele jaren geleden betrof de renovatie van een reeks gebouwen in de wijk Borgele door een wooncorporatie. Dat was ook in mei. Toen wij de melding kregen dat er wellicht iets niet goed zat, was het grootste deel van het complex al aangepakt. Wij zagen onmiddellijk dat het foute boel was. Een laatste

rijtje gebouwen werd gestript, terwijl de huismussen in en uit de boeiboorden vlogen, het nestmateriaal er aan alle kanten uit stak en er genest werd in een resterend vogelhuisje aan een muur. Hier werd een hele kolonie van tientallen huismussen om zeep geholpen! Een zeer verontrustend ander verschijnsel was dat gierzwaluwen 's avonds tussen de steigers doorvlogen, ogenschijnlijk op zoek naar verloren ingangen van nestholtes. Het was een triest verschijnsel. Bij navraag bleek dat er wel een ecologisch rapport was opgemaakt, maar dat ging alleen over vleermuizen. De ecooloog had dus volledig over het hoofd gezien dat er bossen nestmateriaal onder de boeiboorden vandaan kwamen, iets wat typisch duidt op broedplaatsen van huismus. De projectleider zei ons dat er toestemming was voor de renovatie op basis van het ecologisch rapport. We kregen de toezegging dat er verder netjes gewerkt zou worden (hoe men zich dat dan voorstelde bleef onduidelijk). De volgende dag was het nestkastje (met broedende huismussen en al) verdwenen en het werk ging onverminderd door. We hebben toen meteen de RVO* gebeld en diezelfde dag is het project stilgelegd, tot in augustus! Dat was wel even een dingetje voor deze wooncorporatie, want dat betekende ruim 4 maanden uitloop. We hebben nog enige tijd met de gedachte gespeeld een voorlichtings-bijeenkomst te houden voor bouwers en architecten in en om Deventer, maar we bedachten ook dat 'hoort, zegt het voort' in de bouwerskringen waarschijnlijk beter was en zijn werk al lang had gedaan voordat wij ooit zo'n bijeenkomst konden organiseren. Dus ook hier: melden werkt!

Let op graag!

Blijf allemaal opletten graag en meld het als je iets ziet waar je vragen bij hebt. Uiteraard is het goed om te weten dat er SVA-ers zijn en als je wat tegenkomt waarvan je denkt dat het niet deugt, bel of mail mij: 06-53617871, m.hirschler@hotmail.com

* RVO (Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland) beantwoordt vragen van ondernemend Nederland over duurzaam, agrarisch, vernieuwend en internationaal ondernemen. RVO biedt voorlichting, advies en financiering. RVO stelt regelingen op, voert ze uit en zorgt voor de naleving van wetten en regels.

Links: De situatie in Borgele tijdens de melding, er werd volop gesloopt om te gaan renoveren; het boeiboord is de witte rand tegen het platte dak aan. Midden: Als je dit onder een boeiboord uit ziet komen en zijn er ook nog verse poepstrepen te zien, dan is het duidelijk dat er genesteld wordt. Rechts: De situatie in Borgele, enkele dagen na de melding. Zo heeft het er een half jaar bij gelegen. (Foto's: Mike Hirschler)

Groene Glibbers 52, met een duikbril het bos in *Jeanette Boogmans*

GG is een rubriek over Groene zaken met af en toe een uitglijder opzij. De Glibbers gaan bijvoorbeeld over cultuurhistorie, volksverhalen of naamsherkomst en hebben altijd een link met het Groene. De naam is geleend van een plakkerige, overwegend oranje/gele (!) paddenstoel, de Groene glibberzwam *Leotia lubrica*.

Begin maart wandelde ik met mijn broer in de Flevo-polder door het Roggebotzand, een gebied van Staatsbosbeheer. Vroeger was dit een beruchte zandbank waar schepen op stukliepen, nu is het een bos met de allure van een pensionado. Toch zijn de bomen minder dan 60 jaar oud, maar door de vruchtbare bodem groeien ze als een tierelier. Het bos bevat een genenpoel voor inlandse bomen en struiken, waar een route langsluip. De meeste paden staan blank door de langdurige regen. Soms moeten we dwars door de bramen om geen ondergelopen schoenen te krijgen. De term pad doet raar aan, het heeft meer weg van een wetering.

File-wandelen

Als wandelgebied zoeken mijn man en ik steeds naar kleine (minder bekende) terreinen in de buurt. En we letten op het tijdstip: meestal wandelen we in de namiddag, zo richting etenstijd of na het eten, het is nu toch steeds langer licht. Vroege vogel zijn helpt ook. Eén keer hadden we ons laten lokken door een bloemenweide, gepromoot door Natuurmonumenten. We liepen midden op de dag en in het weekend. Dom, dom, dom, het was werkelijk file-wandelen.

Droog!

Half februari kreeg ik een foto van een vriendin van het Boetelerveld, een mini heidegebied bij Raalte. Op het modderige pad staat een mooie dassenprent. In mei kom ik zelf met mijn lief in het terrein. De paden zijn zo hard, dat het voelt alsof je op asfalt loopt. De bodem is kurkdroog en helemaal verdicht. Zelfs als het gaat regenen, kan hier moeilijk vocht doorheen. We zien meerder dode bomen, vooral de bomen die alleen in het dorre veld staan. Veel bomen kwakkelen. Dit gebied is van Landschap Overijssel en ligt ingeklemd tussen landbouwgronden. Het verschil met een paar maanden eerder is extreem. Na twee droge zomers was het grondwaterpeil al laag, deze lente maakt het dramatisch.

Yoga

Yoga in de buitenlucht, op een binnenplaats van de Nieuwstraat. Op m'n matje houd ik de passerende vogels in de gaten; een aalscholver, kraaien en kauwtjes, hoog in de lucht gierzwaluwen te over en ik meen de slechtvalk te zien en ik luister. Ik hoor mussen, mezen, duiven, meeuwen en tot mijn verbazing geen merels of spreeuwen. Een klein zangvogeltje met een weinig opvallend piepje pas-

seert, ik gok een putter?? Ondertussen doe ik braaf mijn oefeningen. De zon piept over het balkon naar beneden en verwarmt me. Ik lig op mijn rug met gespreide armen en geniet als een volleerde katta (vroeger: ringstaartmaki). Deze halfapen van Madagaskar zonnen graag en draaien daarbij hun polsen naar de grote vuurbal. Ze hebben geurklieren aan de binnenkant van hun polsen en die warmen zo lekker op. Met de geuren verspreiden ze boodschappen zoals: hier woon ik. Zou het niet handig zijn als wij ook geuren verspreiden met onze polsen en dan bedoel ik niet de chemische neus-pestende troep die parfum wordt genoemd. Gewoon, menselijke praktische geuren die je waarschuwen wanneer je te dicht bij iemand gaat staan. Doen we er voor de spanning en sensatie ook nog wat feromonen bij, wordt het niet te druk en toch nog gezellig.

Foto: Jeanette Boogmans

Rene Vos Outdoor & Sports heeft de materialen die u als natuurliefhebber nodig heeft!

- Buitensportkleding van o.a. Fjällräven
- Rugzakken
- Petten en hoeden
- Verrekijkers
- Zaklampen
- Slaapzakken
- Matjes
- Tenten
- en nog veel meer

Kortom, kom gewoon eens langs

Wandelschoenen
vanaf € 55,-

Waterdichte jassen
vanaf € 59,95

Podologisch schoenadvies

René Vos
OUTDOOR & SPORTS
GORSSSEL

Hoofdstraat 39 / Gorssel
Tel. 0575 - 49 39 89
www.rene-vos.nl

di - do 10.00 - 18.00
vr 10.00 - 20.00
za 09.30 - 17.00

P vrij

Landelijke app met IVN-routes

Het kan de lezer niet ontgaan zijn: sinds enige tijd heeft IVN een landelijke app voor wandel- en fietsroutes: IVN-routes. Er staan inmiddels landelijk al meer dan 200 routes in die app. Waar je ook bent in Nederland, in de app vind je een aanbod van routes in de directe omgeving. Je kunt kiezen voor een wandel- of fietsroute en je kunt aangeven hoeveel kilometer je ongeveer wilt lopen of fietsen. Ben je in Den Bosch, dan kun je kiezen voor een wandeling over het Bossche Broek vlakbij de stad of een fietstocht 'Langs dijken en wielen' in de omgeving. Dichterbij huis heb je bijvoorbeeld in Hoenderloo de keuze uit vijf wandelingen, variërend van 2 tot 13 km. De kortste is speciaal voor kinderen.

IVN-routes in Deventer

Leuk voor als je elders op stap bent. Maar wat doen we als IVN Deventer met deze app? Tijdens de Natuurgidsen-opleiding van 2018-2019 hebben een aantal cursisten hun eerste ervaringen opgedaan. Dat heeft o.a. geleid tot twee routes vanuit het Deventer Ziekenhuis, ontwikkeld om de bezoekers van het DZ te verleiden tot een wandeling naar de Douwelerkolk of het park Brinkgreven (zie Natuurwijzer 2019 nr. 4). Op de Worp kunnen maar liefst 5 wandelingen gemaakt worden: een cultuurhistorische wandeling, een filosofiewandeling, een bomen- en vogelwandeling, een gedichtenwandeling (de dichters lezen zelf hun gedichten voor in de app!) en een natuurontdekkingswandeling, speciaal voor kinderen. Die zijn ontwikkeld in samenwerking met de werkgroep Waanders die een fonds had om de Worp op te knappen.

Uitbreiding Deventer app

Deventer heeft natuurlijk veel meer mooie plekken. Een werkgroep-in-oprichting gaat zich buigen over uitbreiding van het aantal routes. We zijn voorsnag een 'dochteronderneming' van de werkgroep Excursies, gedoopt tot Route-appgroep (roepnaam R-appgroep). Het is geen klusje van een achternamiddag. Elke route vereist flink wat tijd in de inhoudelijke voorbereiding: hoe gaat de route precies lopen, welke topics zijn de moeite waard en hoe behandel je die in een compacte vorm met tekst en beeld, die aantrekkelijk is voor de wandelaar met een mobieltje. De route moet vervolgens opgenomen worden in de IVN-app met behulp van een speciaal programma waarop de app 'draait'. Dat is precisiewerk dat enige digitale behendigheid vergt. En vervolgens moet de route getest worden om er voor te zorgen dat de gebruiker er niet in vastloopt. Tenslotte vereisen dergelijke routes ook regelmatig onderhoud: paden veranderen, fraaie bomen blijken ineens omgezaagd. Nog wel een punt van aandacht dus, ook naar de toekomst toe.

Download de IVN-routes op je telefoon!

De route van je keuze kun je thuis al downloaden, zodat je niet afhankelijk bent van het bereik ter plekke. Je telefoon volgt je, geeft aan hoe de route loopt en verstrekt op een aantal gemarkeerde punten informatie over de natuur, cultuurhistorie en landschap (zet wel even je locatiegegevens aan). Natuurlijk is het prachtig de wandelingen fysiek te lopen, maar ook thuis vanaf de bank is het leuk een virtuele wandeling te maken. Dat is meteen een goede oefening voor als je ermee het veld ingaat.

Plan

Om niet ten onder te gaan in schone ambities, nemen we in 2020 eerst een aantal bestaande wandelingen onder de loep, van IVN Deventer en van IJssellandschap. We starten met twee pilotprojecten. We ontwikkelen een route op basis van de bestaande QR-wandeling van IVN op Nieuw Rande en in samenwerking met IJssellandschap creëren we een app-versie van de Hazepadroute door de Ossenwaard.

Wie wil zich aansluiten bij de werkgroep?

Werk genoeg! Het zal niet verbazen dat we op zoek zijn naar versterking van de groep. We hebben behoefte aan kenners (van de natuur), vertalers (die natuur-expertise kunnen omzetten in aantrekkelijke info) en technici (die graag knutselen achter de pc)! En natuurlijk ook aan schappen met vijf poten. Wil je meer weten? Installeer de gratis app: IVN Routes of bekijk de routes op www.ivn.nl/ivn-routes.

Heb je zin om mee te doen? Neem contact op met de coördinator i.o.: Peter Jan Schellens, (p.j.schellens@kpnmail.nl)

De Ossenwaard (Foto: Ellie Veltien)

Het verschil tussen een Haas? We hebben toch maar één soort Haas in Nederland? Jawel, maar ook konijnen behoren tot de haasachtigen, dus ... geeft dat aanleiding om stil te staan bij de verschillen.

Er zijn in Europa 7 soorten hazen en één soort Konijn.

Onze Haas (*Lepus europaeus*) wordt ook wel de Europese haas genoemd. Hij komt algemeen voor op open graslanden en bouwlanden en er zijn er die zich meer thuis voelen in de bossen. Maar het is allemaal *europaeus*.

De Haas kan echt zwaar worden (de mannetjes tot wel 7 kg.) en met een schouderhoogte van 30 cm. Het mannetje noem je een ram of rammelaar, het vrouwtje moeder of moederhaas.

Ons Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) is de enige in zijn soort. Een konijn wordt niet zwaarder dan 2,5 kg. Een konijnenvrouwtje heet een moeder of voedster en de man, net als bij de hazen, ram of rammelaar.

Legers en hollen

Hazen maken een slaapplek, een leger genoemd, in het open veld. Een leger is een ovale ligplaats die door hoog gras is omgeven. Als je door grasland loopt kan je legers vinden, want hazen kiezen pas op het laatste moment het hazenpad en dan sta je er al zowat op. Je schrikt je rot, maar je vindt wel een leger. Konijnen graven hollen in een verhoging in het landschap. De meerdere ingangen zijn staand ovaal, wat te verwarren is met die van vos.

Hazen zijn o.h.a. nachtdieren, i.t.t. konijnen die vooral overdag en in de schemer actief zijn.

Rammelen

Heb je hazen wel eens zien rammelen? Dat doen ze in de paartijd. Dan zie je soms wel 10 hazen, of meer, achter elkaar aan rennen en met elkaar boksen om de vrouwtjes. Ook de vrouwtjes doen soms mee. Dat gaat er hard aan toe. Als ze elkaar met de achterpoten (met scherpe nagels) goed raken vliegen de haren in het rond en soms vallen er zelfs doden. Je kunt aan de kleur van de ondervacht zien of het van haas komt (wit) of van Konijn (grijs). Het ezelsbruggetje is dan dat van het konijn grijze haren komen.

Hazen leven in de paartijd in groepen, verder zijn ze solitair. Konijnen leven altijd in grote groepen samen in één burcht. Hazen zijn net als reeën echte knabbelaars die slechts hier en daar wat groen wegheven. De aanwezigheid van konijnen verradert zich door zgn. schraapjes. Ze krabben kleine kuiltjes in de grond op zoek naar wortels. Deze kuiltjes lijken erg op de neusputjes van dassen, maar bij het konijn zal je bij zo'n graverij altijd één of meerdere keutels aantreffen. Dat is soms wel even zoeken.

Coprofagie

Uitwerpselen van haas en konijn zijn moeilijk uit elkaar te houden. De inhoud bestaat uit grove duidelijk herkenbare plantaardige resten. Zowel hazen als konijnen eten hun eigen uitwerpselen op om ze een tweede keer het maag-darmkanaal te laten passeren. Dat heet coprofagie. Beide soorten hebben korte darmen en door het voedsel een tweede keer te laten passeren halen ze er nog wat extra voedingsstoffen uit.

Jonge konijnen zijn in het begin kaal en blind, dan is een hol erg handig. Bij de hazen daarentegen zijn de jongen zgn. nestvlinders, die behaard en met zicht ter wereld komen en die al na enkele uren zelf kunnen lopen.

Nog enkele kleine weetjes.

- Konijnen hebben afgeronde oren en hazen iets langere en puntiger oren met een zwarte punt
- Ik las dat hazen goede zwimmers zijn en er niet voor terugdeinzen om grote rivieren over te steken.
- Hazen doen hazenslaapjes van steeds enkele minuten.
- Konijnen kunnen per jaar wel 7 worpen krijgen van tot 9 kindertjes. De uitdrukking 'het is bij de konijnen af' bestaat niet voor niets.

Voor hen die meer willen weten over hazen en konijnen, en dan vooral de sporen, verwijs ik graag naar het zeer succesvolle www.diersporengids.nl, de site van Jeroen Kloppenburg.

Foto's: Mike Hirschler

Hakhoutbeheer

Afgelopen winter is er in de terreinen van IJssellandschap door vrijwilligers en aannemers gewerkt aan een stuk beheer dat echt wel even wat extra aandacht mag krijgen: het hakhoutbeheer.

Hakhout is van vroeger uit een beheervorm waarbij men houtgewas niet hoog liet opschieten, maar dicht bij de grond afzette om de stronken weer te laten ontspruiten en de gevormde opslag te kunnen oogsten.

Terreinen

Verspreid over de terreinen van IJssellandschap liggen meerdere hakhoutpercelen. De grootste in de 'Negenhoek', een bosgedeelte op landgoed Oostermaet. Verder op landgoed Spijkerbos bij Olst: in de natte bossen langs de Soestwetering. En nog wat kleinere percelen bij Bathmen en op De Hei (Lange Dijk). Dit is allemaal hakhout in een lage en natte omgeving, met overwegend zwarte els en een enkele es, wilg of berk. Vaak gecombineerd met water: een vijver, een poel of natte rabatten.

Deze combinatie van licht, vocht en een dichte jonge begroeiing is erg interessant. Hakhoutbeheer houdt het bos in een vroeg successiestadium. Het bos krijgt niet de kans om door te groeien naar een climaxstadium met daarin vooral hoge bomen en een gesloten kronendak. In plaats daarvan vindt er regelmatig kap plaats, waardoor het gebied een open karakter behoudt. Er is vrij veel lichtinval, waardoor er een warmer microklimaat is dan in oude schaduwrijke bossen. Daarnaast heeft de lichtinval tot gevolg dat er een gevarieerde ondergroei kan staan, met diverse soorten kruiden en lage struiken. Het bos is licht en afwisselend, wat zeer gunstig is voor veel soorten flora en fauna.

En dat zie je terug in de soorten!

Veel vlindersoorten hebben bijvoorbeeld baat bij hakhoutbeheer door de continue beschikbaarheid van open zonnige plekken en een groot aanbod aan kruidachtige vegetatie voor nectarvoorziening en als waardplanten. De Vlinderstichting noemt hakhout van waarde

voor vlindersoorten als Eikenpage, Sleetdoorpage, Bont dikkopje, Oranjetip, Boswitje, Boszandoog en Zilveren maan.

Bruine korenbout

Maar ook andere soorten insecten hebben voordeel bij de lichte, warme, structuurrijke en gevarieerde omstandigheden in het hakhoutbos. Loopkevers, spinachtigen, libellen en duizendpoten vertonen een hogere soortenrijkdom in open hakhoutbossen dan in gesloten oude schaduwrijke bossen.

Het is bekend dat vogels zoals Fitis, Tjiftjaf, Matkop, Grauwe vliegenvanger, Bosrietzanger, Blauwborst, Nachtegaal en diverse mezensoorten in grote aantallen kunnen voorkomen in hakhoutstruwelen. Dit is deels te verklaren vanuit de hogere beschikbaarheid van insecten ten opzichte van gesloten bossen en deels vanuit de hogere vegetatiedichtheid waar soorten zoals nachtegaal de voorkeur aan geven.

Onderlaag

Ik ontdek steeds meer dat we in het natuurbeheer de laag van struwelen en hakhout niet moeten vergeten. De aandacht gaat vaak uit naar beheer van bloemrijke graslanden of van bossen. Als je struwelen of hakhout even vergeet, schiet het door en heb je (nog meer) bos. Tijd en aandacht dus! En een dikke pluim voor de mensen die zaterdag na zaterdag staan te 'hakken'!

Foto's: Stichting IJssellandschap

KNNV-uitgeverij

Er zijn weer veel nieuwe boeken te bestellen bij de KNNV-uitgeverij.

En waarom zou je een boek via de KNNV-afdeling kopen?

1. je krijgt een korting van 10% (KNNV-ers én IVN-ers!)
2. KNNV Deventer krijgt ook nog eens een bepaald bedrag, gebaseerd op de prijs van het boek.

Kijk op <https://knnvuitgeverij.nl/> voor het volledige overzicht, maak je keus en geef aan Henny Wassens door welk boek je wilt bestellen: 0570-676072 of henny_wassens@hotmail.com.

Foto: Mike Hirschler >>

Werkgroep excursies *Mike Hirschler*

Uit de tijd dat het nog kon: lekker dicht bij elkaar vergaderen. In januari kwam een aantal van onze natuurgidsen bij elkaar om plannen te maken voor 2020. Dat deden we tijdens een gezamenlijke boerenkoolmaaltijd die o.a. door Gerrie en Jaap was gemaakt. Want je weet het: als het gezellig is komt de inspiratie er ook wel. We bedachten zo een nieuwe opzet voor de voorbereiding en de inhoud van de excursies. Helaas is dat allemaal nog niet tot jullie gekomen, want er kwam 'iets tussen'. Onze natuurgidsen hopen dat rond het verschijnen van dit blad we dan toch eindelijk weer zicht hebben om er gezamenlijk als leden/donateurs én met publiek op uit te gaan. En hoe dat programma er uit gaat zien, dat merken jullie dan wel.

VLEES GEZOND VAN OORSPRONG

U kunt genieten van de heerlijkste Biologische vlees- en vleeswaren in de ambachtelijke slagerij aan de Smedenstraat 118.
U kunt bij ons terecht voor een ruim assortiment aan rund- en varkensvlees maar ook voor lams- en kalfsvlees alsmede de heerlijke Kemper Landhoen.

Open di. t/m vr 8.30-18.00
za 8.00-16.00

Smedenstraat 118
7411 RJ Deventer
0570-619090
www.degroeneweg.nl

HET DEVENTER WIJNHUIS

Slot-Kleverkamp anno 1888

Dé unieke wijnbeleving voor iedereen

Wijnproeverijen
Ontdek uw eigen smaak

Wijncursussen
Leuk voor een personeelsuitje

Relatiegeschenken
Lekker om te geven

www.hetdeventerwijnhuis.nl

Holterweg 2
7418 EB Deventer

Tel: 0570 - 614737
Tel: 0570 - 614405
info@hetdeventerwijnhuis.nl

Determineren aan de hand van een baard. Dat is weer even wennen, kijken naar de baard als deterministisch kenmerk van een soort. Bij roofvliegen is dat voor sommige soorten een belangrijk kenmerk. Zoals de subfamilie *Dasypogoninae*. Spaarzaam behaarde vliegen waarvan het gezicht grotendeels bedekt is met een baard.

De fotogids *Asilidae* - Roofvliegen van Nederland en België, noemt op de 4 pagina's tellende sleutel op iedere pagina wel iets over een baard. Dat baard wordt gebruikt is best voor de hand liggend. Het is het harige deel aan de voorkant van de kop onder de ogen van de roofvlieg. Op p6 van de fotogids de volgende foto. Bij 1 en/of rood omlijnd die verwijzing naar de baard.

schenen en de metatarsen goed zichtbaar (resp. zwart, rood met zwarte top, geheel zwart).

Het voordeel van je vinger is dat die goed kan draaien! Hierdoor zijn alle kenmerken (alle kanten) goed in beeld te brengen.

Op het vooraanzicht is de witte baard goed zichtbaar.

Alle kenmerken bij elkaar opgeteld, hebben we hier te maken met een mannetje *Neoitamus cyanurus*, de Bosrandroofvlieg, ook wel Eikenroofvlieg genoemd. Algemeen in Nederland en dan met name in loofbos, tuinen en struikgewas op droge tot iets vochtige bodem. Ook in steden. Jaagt vanaf takken en bladeren van bomen en struiken.

Er is dus een kans deze tegen te komen in je eigen tuin. En in het kader van 'je moet toch wat' in deze coronatijden, waarom zou je niet eens een poging wagen te kijken wat er allemaal in je tuin rondvliegt (zie ook het project Tuin).

De fotogids is te downloaden vanaf waarneming.nl via de volgende link:

<https://waarneming.nl/download/fotogidsAsilidae.pdf>

Foto's: *Gerrit Hendriksen*

Schermafdruk uit de fotogids (fotogids *Asilidae*)

De fotogids is zeer toegankelijk voor de beginner waar- toe ik mijzelf direct reken. Aan de hand van foto's is het goed te doen om de soorten te determineren. Moet je natuurlijk wel een goede foto hebben kunnen maken. Dat is nog niet direct heel gemakkelijk. Voorkant, zijkant en bovenkant zijn dan minimaal nodig.

Echter, zo nu en dan zijn de omstandigheden perfect, de roofvlieg landt bijvoorbeeld op je vinger terwijl je je camera bij de hand hebt die ook nog eens op de juiste manier is ingesteld.

Vleugelbeadering is goed te zien, alsmede de stand van de ogen en het achterlijf met de geslachtskenmerken. Van de zijkant zijn de kleuren van de poten (de dijen,

Na een lange zomerstop hebben we voor het eerst weer vergaderd met de gebiedscoördinatoren van de Amfibieënwerkgroep op 8 november 2019. Het speerpunt van dit jaar was: nieuwe vrijwilligers werven. Dus meteen de koe bij de hoorns gevat en op 30 januari een informatieavond georganiseerd in de Fermerie. En tot onze blijde verrassing stroomde het zaaltje al snel vol met geïnteresseerden, bijna 50. Na een enthousiast verhaal over amfibieën van Mike, meldden veel geïnteresseerden zich aan om mee te helpen op de verschillende overzetlocaties. Dat was heel fijn, want elk jaar melden er zich ook mensen af, dus hebben we elke paddentrek weer nieuwe aanwas nodig.

Eind januari was het al onverwachts warm, dus waren we al vroeg alert. Je weet namelijk nooit wanneer de amfibieën besluiten te gaan lopen. En zo werden op 1 februari in Schalkhaar al de eerste 2 padden en 2 salamanders overgezet, dat is tamelijk vroeg. Daarna duurde het nog wel een tijdje voordat de echte trek begon.

Op zondag 15 maart hadden we aan de Ceintuurbaan een publieksexcursie. Er waren in totaal zo’n 50 mensen, waaronder veel ouders met jonge kinderen. Erg leuk om te doen en voor ons ook heel belangrijk, want zij worden hopelijk onze toekomstige overzetters!

Uiteraard strooide het Coronavirus ook bij ons roet in het eten. Door het risico op besmetting waren er, heel begrijpelijk, een aantal vrijwilligers die niet meer mee konden helpen. Maar naast alle vervelende gevolgen van het virus, waren er ook pluspunten. Er was namelijk minder verkeer op de weg, dus ook minder verkeersdoden onder de amfibieën. En doordat veel mensen overdag veel thuis zaten, was het paddenoverzetten ook een mooie reden om toch ’s avonds even lekker naar buiten te kunnen. Zo zie je maar: elk nadeel heeft ook zijn voordeel.

Na 2 droge jaren was het ook tijdens deze paddentrek opnieuw erg droog. De aantallen aan de Hobbemastraat en de Oostriklaan vielen daardoor tegen. Ook de terugtrek aan de Ceintuurbaan was minimaal. Daarnaast was er dit jaar bijna geen beweging meer op de Worp. Met het realiseren van het project Ruimte voor de Rivier, is

op de plek waar Woeste Willem nu is, een kikkerpoel verdwenen, waarmee bijna de gehele populatie van amfibieën daar verloren is gegaan. Toch wel erg jammer! Ook de poel in de Melksterweide schijnt niet meer goed te zijn, want daar gebeurde dit jaar echt helemaal niets! Waar zijn de amfibieën van de Worp dan gebleven? Gelukkig bleven de aantallen aan de Ceintuurbaan, in Schalkhaar en in Diepenveen wel redelijk op peil. Al werden de amfibieën in Diepenveen wel op andere plekken gevonden. En ondanks dat Diepenveen bekend staat als een echt paddendorp, vindt er wel “verkikking” plaats. Er worden daar namelijk steeds meer bruine kikkers gevonden. En zo blijft de paddentrek altijd in beweging en blijven we voor verrassingen en uitdagingen staan. Op 4 mei werden de schermen aan de Ceintuurbaan weggehaald. En dan is het weer einde paddentrek.

Paddentrek Deventer 2020					
Gebied	Pad-den	Bruine Kikkers	Groene Kikkers	Salamanders	Totaal per gebied
Ceintuurbaan	1541	563	15	4	2123
Ceintuurbaan terugtrek	155	31	3	0	189
Diepenveen	289	168	3	10	470
Het Oostrik	69	74	0	8	151
Hobbemastraat	107	18	1	5	131
Schalkhaar	1542	234	4	36	1816
Worp	5	0	0	0	5
Totaal	3708	1088	26	63	4885

Alhoewel..... rond juni is er nog altijd wel de paddenregen. Dit is een bijzonder verschijnsel: duizenden piepkleine padden en kikkertjes trekken dan massaal het water uit. En dan is het toch nog weer even oppassen op de paden en de wegen. Want dat jonge spul wil je toch liever niet onder de voet lopen.

Hierbij wil ik alle vrijwilligers en werkgroepleden weer heel hartelijk bedanken voor jullie inzet! We hebben er toch weer bijna 5000 overgezet! En mocht je nu denken: ik wil ook wel een handje helpen tijdens de paddentrek van 2021, kijk op onze website: www.paddentrekdeventer.nl of kijk op facebook/Paddentrek Deventer.

Pad en Kleine watersalamander. Foto's: Petra van der Molen

Een bijzondere vondst *Petra van der Molen*

De 2 jonge boommarters maken het nu goed dankzij wildopvang Noach in Halle. Zulke mensen zijn goud waard!

Eind april was ik op Nieuw Rande en zag ik 2 kleine jonge beestjes onder een boom liggen. Een beetje opgekruld, oogjes nog dicht, piepend, mooie stevige pootjes. Het was voor mij onbekend wat het waren. Verder geen moeder in de buurt, dus een aantal uren gewacht. Maar daarna lagen ze er nog. Opvang Noach in Halle wilde ze wel opvangen, dus hebben we ze daar naartoe gebracht. Petra van de opvang bekeek de diertjes en rook er aan en kwam op basis daarvan tot de conclusie dat het 2 jonge boommartertjes waren. Blijkbaar ruiken boommarters anders dan steenmarters.

Iemand van de werkgroep Boommarters heeft de volgende dag in het nest gekeken. Er lagen wel etensresten, maar het was verder verlaten. Dus er lag gelukkig niet nog een verlaten jong in.

Hij schreef trouwens nog het volgende:

“Bijna 10 jaar geleden hadden we weer de eerste boommarters sinds tijden op de Oostermaet, na die tijd zien we ze steeds verder westelijk. Zowel op cameraval als live als ook een dood jong op de Kranekamp langs de Raalterweg en ook enkele doodgereden exemplaren”. Dus ja, dat van de Oostermaet is blijkbaar wel bekend. Rond Diepenveen zijn ze ook in opmars liet hij me weten. Ik wist niet dat er op de Oostermaet, zo dicht bij huis, boommarters voorkomen.

‘Juffertje’ op De Haere *Jaap Wolf*

De juli-excursie van 2019 liep langs de overdadig bloeiende veldjes graanakkerplanten opzij van het huis De Haere. De helblauwe korenbloem was nog pront aanwezig. De andere bloemen, die er bij het voorwandelen een rijk palet mee vormden, waren al in het zaad geschoten. We staan bij zo’n met rijpe zaaddozen getooide plant. *Nigella*, Juffertje in het groen, zegt Tonni. Ik twijfel. Het ziet er niet uit als mijn uit bloemenboeken gevormd beeld van het juffertje, een helderblauw bloemetje te midden van heel fijn vertakt teer groen. Zo komen we er niet uit. Een plant meenemen om thuis te determineren willen we niet, maar zaaddozen meenemen dat kan. Ik stop ze thuis in mijn kweektafel en daar komen ze prachtig op. Ik beloof Tonni een plant, maar pas bij de laatste voor-corona excursie komt dat ervan. Tonni is snel. Het is Bolderik, een vrij zeldzame akkerplant, meldt ze.

Mijn kweken doen het goed, ik zet ze op een zonnige plek in de tuin en daar worden het statige planten. Ze hebben behaarde lancetvormige bladeren. De iets naar blauw neigende paarsachtige bloemen met vijf kroonbladeren komen uit een lange kelk. Opvallend daarvan zijn de lange slippen tot ver buiten de kroon. Onmiskenbaar is dit een lid van de anjerfamilie. De zaden zijn misschien giftig, ik heb dat maar niet getest. Vogels mogen nu verder voor het natuurbeheer zorgen. Ik ga in de gaten houden hoe ze onze buurt met Bolderik gaan verrijken.

Foto: Jaap Wolf

ObsIdentify, wel eens van gehoord? Misschien wel. Wel al eens gebruikt? Misschien niet. In alle gevallen kan ik iedereen wijzen op deze handige app. Met dit programma is het mogelijk om vrij eenvoudig dieren, planten en paddenstoelen op

naam brengen of er wordt minstens een suggestie gedaan. En er zit nog veel meer aan te komen! Momenteel kan de app al meer dan 13.000 soorten op naam brengen en dit aantal groeit elke dag.

Voor de twijfelaars of een smartphone iets voor een natuurliefhebber is. Het is langzamerhand bijna een must. Het is nl. niet alleen vreselijk leuk om te doen omdat je razendsnel resultaat hebt, maar tevens zorg je ervoor dat door jouw bijdrage waarneming.nl wordt aangevuld (wel even je locatiegegevens aanzetten) wat weer van belang is voor onderzoek en bescherming.

Het is eenvoudig en het geeft je in veel gevallen meteen een prachtige naam en veel voldoening!

Van boven naar beneden de kolommen volgen:

Bruine getande randwants; Fraaie schijnboktor;

Koolschildwants en Rhogogaster viridis sl (een soort bladwesp, geen Nederlandse naam).

Foto's: Mike Hirschler

Indien niet met zekerheid, dan wordt een percentage waarschijnlijkheid gegeven.

Download ObsIdentify gratis via:

Android: <https://bit.ly/33yRRs4>

iOS: <https://apple.co/2rxrlkG>

ObsIdentify is een product van het samenwerkingsverband Observation International waar Waarneming.nl een belangrijk onderdeel van is. ObsIdentify en ook het automatische herkennen van waarneming.nl zijn gebaseerd op de enorme hoeveelheid gevalideerde waarnemingen met foto's. ObsIdentify is dan ook een zelflerend systeem dat werkt met kunstmatige intelligentie. Onze goedgekeurde waarnemingen met foto's zijn dan ook van groot belang voor dit systeem. Met de hoeveelheid gevalideerde waarnemingen en foto's neemt ook de nauwkeurigheid van de voorspelling toe.

Om enkele resultaten te laten zien, staan hierbij enkele foto's die ik recent nam. Ik startte ObsIdentify, nam of selecteerde een foto en ziedaar: een naam! Echt, een kind kan de was doen! Een opstapje naar nieuwe soortgroepen.

En zo leerde ik binnen 10 minuten deze voor mij voorheen volkomen onbekende insecten die ik in de tuin vond van naam kennen.

Naar aanleiding van een alarmerend artikel in Nature Today in april dit jaar over de negatieve gevolgen van biologische bestrijding van de eikenprocessierups (EPR) ben ik maar eens bij de gemeente te rade gegaan. Want hoe doen 'ze' dat nu in deze gemeente? Je zou zeggen dat als je 'biologische bestrijding' hoort, het wel snor zit met de effecten ervan. Niets is blijkaar minder waar. In verschillende artikelen in Nature Today en in de kranten stond dat ook biologische bestrijding met nematoden (aaltjes), dan wel met XenTari, desastreuze effecten heeft. Niet alleen de EPR gaat er nl. aan, maar al het andere insectenleven ook van zo'n 100 soorten andere (onschadelijke!) vlinders. Die zijn op hun beurt weer voedsel voor andere dieren en zo ontstaat een dodelijk patroon. Dat geeft dus te denken. Gelukkig is ook de gemeente Deventer zich hiervan bewust. Op de avond voor natuurliefhebbers in november vorig jaar is er al een gemeentevertegenwoordiger geweest die hier wat over heeft verteld. Omdat niet iedereen daarbij is geweest en de EPR nu weer opspeelt in de discussies en in juni weer massaal zal optreden, hierbij de aanpak van de gemeente Deventer.

Selectieve bestrijding bij overlast

De gemeente is zich er inmiddels ook van bewust dat biologische bestrijding niet alles is. In samenspraak met de Vlinderstichting worden daarom beheerkaarten gemaakt. Er wordt daarbij speciaal gekeken naar plekken waar overlast is. Die overlast is natuurlijk het grootst langs drukke fietsroutes, bij scholen en o.a. openbare gebouwen. 195 van de 355 gemeenten in Nederland gebruiken biologische bestrijding.

26.000 eiken in Deventer

NB: de biologische bestrijding kan alleen plaatsvinden in het stadium dat de rupsen zich verplaatsen. Nesten worden in Deventer weggehaald door ze weg te zuigen. Dat gebeurt natuurlijk ook alleen maar als het echt nodig is. Mij werd verteld dat er zich op het grondgebied van Deventer 26.000 eiken bevinden, die kan je (en hoeft je) natuurlijk niet allemaal te gaan behandelen.

In principe zet de gemeente liever in op natuurlijke bestrijding. Vogels, sluipwespen en andere insecten prederen de EPR, maar de hoeveelheid van deze dieren is niet voldoende. Door o.a. het bermbeheer aan te passen hoopt men deze natuurlijke bestrijders meer kansen te geven, zodat op termijn de bestrijding zoals die nu is ingezet achterwege kan blijven. Dat zijn de nieuwste inzichten op dit moment.

XenTari of aaltjes

In 2019 is vooral het middel XenTari gebruikt, maar liever gaat men over op aaltjes (nematoden). Nematoden kan je eerder in het jaar gebruiken en omdat de EPR ook al vroeg in het jaar actief is (het gaat dan om het stadium waarin de processies zijn), is het minder schadelijk voor andere insecten. De werkingsduur is ook maar enkele uren, het moet 's nachts gebeuren (aaltjes leven onder de grond en kunnen niet tegen daglicht) en het is ook nog afhankelijk van regen, wind en temperatuur. En je wilt het heel selectief gebruiken, want aaltjes zijn duurder dan XenTari.

Een en ander is verder gecommuniceerd met de Vlinderstichting die aangegeven heeft welke de meest kwetsbare soorten vlinders zijn. Dat wordt ingetekend op een zgn. bestrijdingstekening en ingevoerd in het bomenbeleidsplan. Ook de stadsecoloog is bij het geheel betrokken om zo een zo breed mogelijk gedragen plan te krijgen.

Interactieve kaarten

Hier is natuurlijk nog veel meer over te zeggen. Zie de site van de Vlinderstichting (vlinderstichting.nl), alwaar een hele lijst met vragen aangaande de EPR kan worden langsgelopen.

Het is interessant dat er een interactieve kaart bij hoort, waarop men per gemeente kan zien hoeveel Rode lijstsoorten er in die gemeente zijn en welke maatregelen gemeenten nemen ter bestrijding.

Een gemeente die natuurlijke vijanden stimuleert door aangepast bermbeheer en inrichting van het groen, nestkastjes ophangt en zoveel mogelijk nesten wegzuigt, en die in bijzondere gevallen met aaltjes behandelt krijgt een blauwe stip.

Agenda

Attentie:

Door alle perikelen rondom het Coronavirus gaan de eerstkomende tijd legio bijeenkomsten nog steeds niet door. Wij kijken natuurlijk wel positief naar de toekomst. IVN heeft in de eerste helft van juni oefenexcursies gehouden, eerst eentje met enkele gidsen, daarna twee met leden/donateurs. Tegen de tijd dat deze krant de lezers bereikt zijn die al geweest. Met de opgedane ervaringen gaan wij weer proberen om allerlei activiteiten in kleiner en hopelijk ook groter verband op te pakken, ook weer samen met KNNV. Uiteraard zullen wij via de nieuwsbrieven, die vanaf eind juli waarschijnlijk weer gaan verschijnen, kond doen van de stand van zaken en hetgeen op de rol komt te staan.

De besturen van IVN Deventer en KNNV Deventer

Wat is blijven staan:

Oproepen vanaf de zeepkist

In het Natuurcafé van 18 februari heeft Gerrit Jansen vanaf de zeepkist hulp gevraagd bij het monitoren van (de verspreiding van) hazelwormen in het Lankhorsterbos.

Ook heeft hij een oproep gedaan om hem te assisteren bij een inventarisatie van bijzondere plantensoorten in de waterbergingsgebieden van het Waterschap Drents Overijsselse Delta.

Ter plekke hebben al diverse leden zich bij hem aangemeld. Wie ook mee wil doen: neem contact op met Gerrit Jansen: gerrit@a7s.nl

Nieuwe Natuurgidsenopleiding (NGO) start in 2021!

In september 2021 willen we weer met een volgende NGO starten. Om in te kunnen schatten of we dit inderdaad moeten gaan doen moet eerst bekend zijn hoe de belangstelling is. Zij die (wellicht) een NGO willen gaan volgen kunnen zich melden bij Jet Zengers, henriette.zengers@tulp.nu

Vraag svp ook na in je omgeving!

Nadere informatie wordt op een later tijdstip gegeven.

Als het enigszins wil gaan we dit toch organiseren:

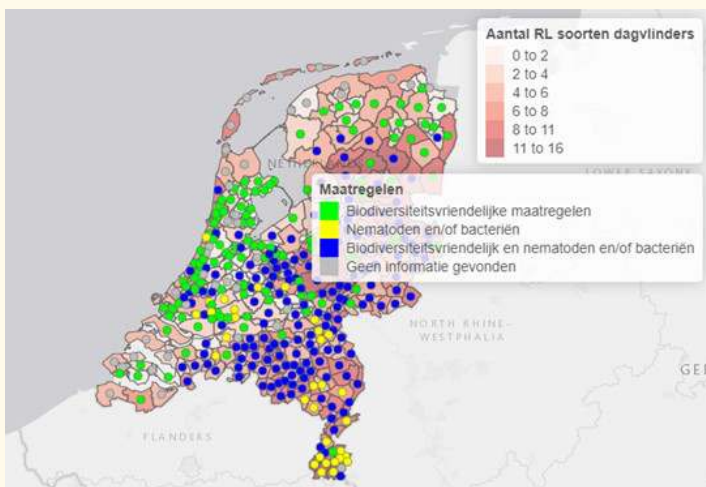
**Zondag 13 september,
ledendag IVN**

Info volgt

Eerste-vrijdag-van-de-maand-wandelingen en andere activiteiten: zie de sites van IVN en KNNV in Deventer:

ivn.nl/afdeling/deventer

knnv.nl/deventer

Een gemeente die vrijwel alle eiken behandelt met bacteriepreparaat en ook een paar nestkastjes ophangt krijgt ook een blauwe stip.

Deventer heeft ook een blauwe stip. Het ligt in de bedoeling om over enkele jaren helemaal niet meer actief te gaan bestrijden in de hoop dat ander bermbeheer en het ophangen van nestkasten genoeg natuurlijke vijanden doet ontstaan. Dat is conform de opvattingen van de Vlinderstichting. Dat zal de tijd leren.

De gegevens over de Rode-Lijstsoorten komen uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Dat laatste betekent voor ons: inventariseren, inventariseren!

Op 20 mei verscheen er in Nature Today nog een oproep aan de minister om regie te nemen in de bestrijding van de EPR en ook in Trouw werd er een hoofdartikel aan gewijd: "In de strijd tegen de eikenprocessierups wordt gebruik gemaakt van bestrijdingsmethoden die erger zijn dan de kwaal. Beelden van spuitkanonnen, dode rupsen van onschadelijke vlinders en lijmbanden met dode vogels en vleermuizen doen veel stof op waaien."

Als je geïnteresseerd bent om de publicaties op Nature Today nog even na te lezen, dan zijn die hier te vinden:

<https://bit.ly/2Alk5XG> en <https://bit.ly/2UeA3zx>

Ook is bij de provincie Overijssel een lijvig rapport van meer dan 130 pagina's te downloaden met de titel 'Plan van Aanpak Eikenprocessierupsbeheer'.

Foto's: google free

Om de rupsen van deze mooie rakker is het allemaal te doen.

En daar hangen ze dan in rietstengels en waterplanten die boven water uitkomen: uitsluiphuidjes van een veelheid van libellensoorten. Van welke libel deze is weet ik niet. Wat je ziet is de voorkant van de kop met het zgn. ‘vangmasker’ van de libel. Een vangmasker is een uitklapbare bek. Aan de voorkant van het als een harmonica uitklapbare gedeelte zit de bek. Bij het volwassen dier zit de hele constructie onder de voorkant van de kop, bij de pop blijkbaar aan de voorkant. Deze vangmaskers zijn uniek in de dierenwereld. Door het uitklappen ervan kunnen ze razendsnel andere dieren pakken. Het zijn zowel de larven die in het water leven als de volwassen dieren die een vangmasker hebben.

Foto's: Mike Hirschler

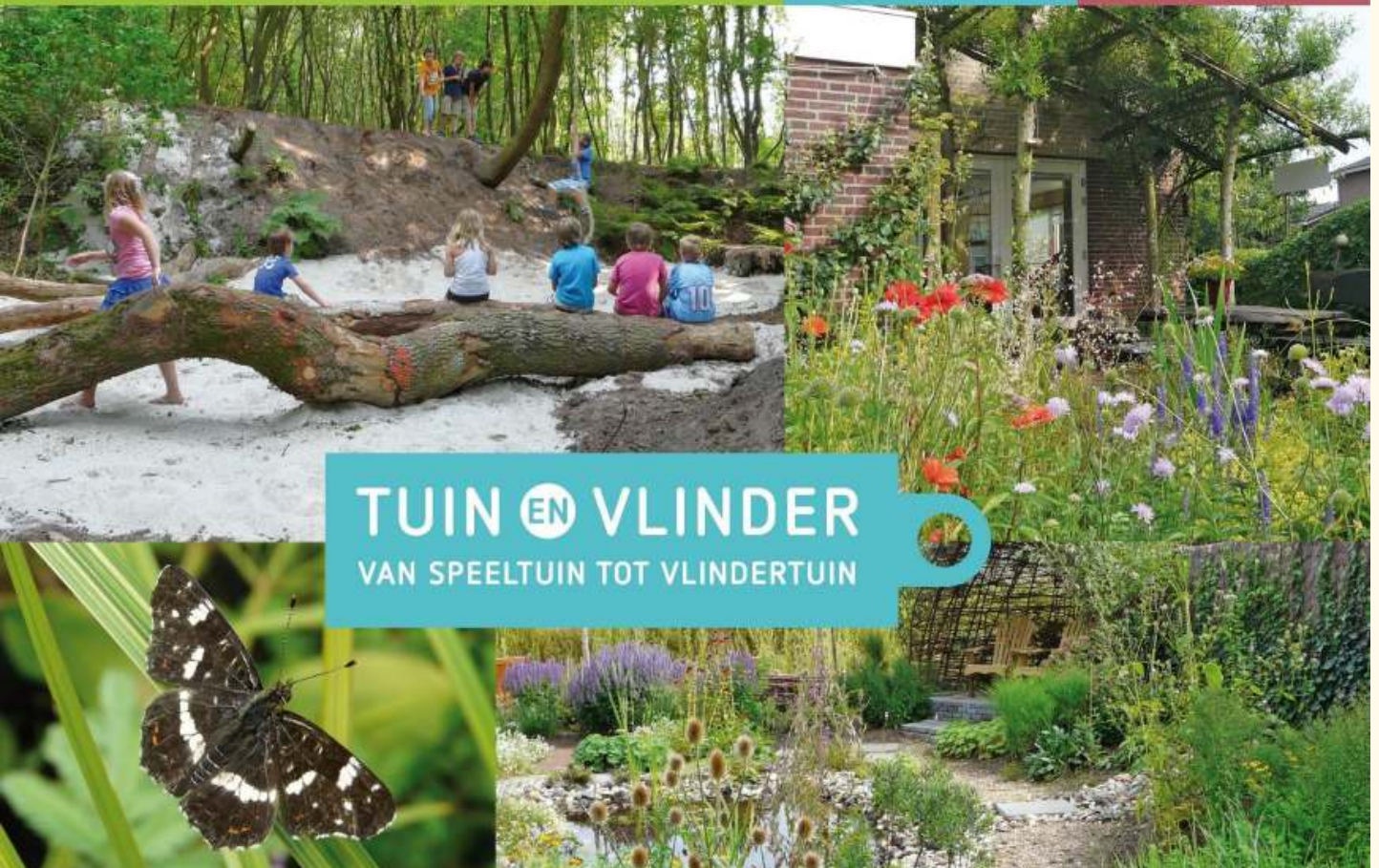

Je komt soms verrassende dingen tegen. We waren al zeker 1,5 uur aan het werk in de kruidentuin, toen Tineke ineens 2 minihaasjes ontdekte. Deze zaten stijf verscholen onder enkele struiken lavendel. Niet veel later troffen we een derde aan. Moeder kwam ze waarschijnlijk 's nachts zogen en intussen bleven ze haasstil zitten, we hadden ze kunnen aaien. Na enkele dagen waren ze weg. Intussen heeft minstens één het overleefd, die scharrelt nog steeds rond bij de kruidentuin en het zou ons niets verbazen als hij/zij daar ook slaapt. Soms, overdag, knabbelt hij/zij wat aan de kruiden en soms rent hij/zij rondjes om de kruidentuin, onderwijl rare sprongetjes makend, een koddig gezicht.

ONTWERP, ADVIES EN AANLEG VAN NATUURRIJKE TUINEN EN SPEELPLEKKEN

WWW.TUINENVLINDER.NL

INFO@TUINENVLINDER.NL

BATHMEN, 8 Dec. De heer Van Oordt, mede jager van den heer A. Capadose, wist heden uit elken loop van zijn geweer een ree te schieten, een bok en een geit, terwijl door een der drijvers een ree levend gegrepen werd, welke, na in een weide losgelaten te zijn, door de jagers werd doodgeschoten.

Deventer Dagblad 10-12-1912

veel over getouwtrekt en allerlei varianten passeerden de revue. Maar zoals iedereen nu kan zien ligt de faunapassage er. Ik beschouw dat echt als een heel belangrijke aanwinst voor Salland. Een groot verschil met vroeger tijden waar Reeën geen last had-

den van wegen, maar des te meer van geweelopen zoals bijgaand krantenknipsel uit 1912 laat zien. Inmiddels zijn de eerste reeënsporen over de faunapassage over de Oxersteeg waargenomen! Er ligt nu nog vers onbegroeid zand op de faunapassage waardoor dit goed te zien is. Ik zou zeggen, neem zelf eens een kijkje ter plaatse en speur of er meer sporen te vinden zijn. Het zou leuk zijn als er sporen gevonden worden van marters, Vos, Das etc. Ik hou mij aanbevelen voor foto's daarvan!

Menigeen zal weten dat snelwegen en kanalen voor onneembare barrières voor talloze dieren zorgen. Veel dieren hebben nu eenmaal de onstuitbare neiging om van hot naar her te rennen. Op snelwegen vielen daarvoor veel verkeersslachtoffers terwijl het ook voor de automobilisten levensgevaarlijk is. Snelwegen zijn daarom vrijwel compleet uitgerasterd zodat de dieren niet meer op de snelweg verzeild kunnen raken. Voor gezonde populaties van dieren is uitwisseling echter essentieel. Al heel lang geleden heeft het ministerie van Verkeer en Waterstaat daarom besloten de door ingerasterde snelwegen ontstane versnippering van natuurgebieden te "ontsnippen" met behulp van wildviaducten. Vooral die op de Veluwe zijn bekend. Dit zijn de mooiste voorbeelden van wildviaducten in heel Europa! En ze werken heel erg goed. Talloze onderzoeken met wildcamera's hebben dat inmiddels al dubbel en dwars aangetoond. Edelherten, Reeën, Damherten, Wilde zwijnen, Dassen, Vossen, Marters, Wolven, Goudjakhals, Hazen, Reptielen en zelfs Amfibieën maken er gebruik van. Deze dieren komen helaas niet allemaal in Deventer voor. Maar in het Deventer geval worden bijvoorbeeld de bosgebieden van de Oxerhof/Epse en De Bannink van elkaar gescheiden door de A1 waardoor ook daar uitwisseling van Reeën onmogelijk is geworden. Voor die populaties was een (bescheiden) wildviaduct of faunapassage gepland bij de Oxerhof. Er is natuurlijk eindeloos

De nieuwe wildpassage, aangelegd direct langs de weg van brug over de A1 bij de Oxersteeg. Foto: Erik Lam

In memoriam - Riet Flint

KNNV-bestuur

Onlangs hebben we het bericht ontvangen dat Riet Flint is overleden.

Riet was vele jaren lid van de KNNV en een groot liefhebster van alles wat groeit en bloeit. Helaas lukte het de laatste tijd niet meer om met excursies mee te gaan vanwege de gebondenheid aan een rolstoel en een tanende gezondheid. Desondanks stond ze altijd open voor verhalen over de natuur.

Samen met haar man was ze indertijd zeer betrokken bij het werk aan de Slenk. Zo was ze ook aanwezig op 23 september 2017 bij de presentatie van het boek *De*

Slenk, natuurpareltje in de Oostermaet dat was samengesteld door Hans Grotenhuis. Riet bracht nog originele rapporten mee van botanisch en hydrologisch onderzoek gedurende de eerste twee decennia van het KNNV-natuurbeheerwerk in de Slenk, een tastbare verwijzing naar de lange geschiedenis van dit gebied binnen de KNNV-afdeling Deventer.

Riet heeft op donderdagmiddag 4 maart 1999 het informatiepaneel onthuld bij de ingang van De Slenk in het landgoed Oostermaet.

In besloten kring is er van Riet Flint afscheid genomen.

Raadselplaatje *Mike Hirschler*

Wat je ziet is een zgn. 'brand', in dit geval maïsbrand, *Ustilago maydis*. Het heet ook wel builenbrand en in het Engels Corn smut. *Ustilago* komt van het Latijnse woord *ustilare* dat brand betekent.

Aan de sliertjes om de brand heen kan je nog zien dat het een bijna volgroeide maïskolf is geweest. Wij vonden dit vorig jaar bij de Zoogenbrink in een maïsveld en Bien Hage wees mij er op. We hebben hier te maken met een schimmel die alle delen van de plant kan aantasten, maar zich vooral uit in de kolf. Via de stijl dringt de schimmel het vruchtbeginsel binnen, waarna een tumor optreedt vergelijkbaar met een paddenstoel. Bij de rijping van de schimmel ontstaan de zwarte sporen en krijg je de raarste vervormingen en uitstulpingen, een soort gallen. In Mexico worden de aangetaste kolven beschouwd als een delicatessen en graag gegeten, de schimmel geeft o.a. een zoete vanillesmaak aan de kolf.

In de akkerbouw kan het ernstige kwaliteitsverliezen en opbrengstverliezen geven aan de maïs. Veredeling is erop gericht om resistente rassen te ontwikkelen. Je bent ook niet zomaar van de sporen af, want die kunnen vele jaren in de grond blijven leven. Bij oogstwerkzaamheden worden de sporen snel verspreid, niet alleen in het perceel waar geoogst wordt, maar via de wind ook naar naburige percelen.

Nog meer 'branden'

Naast builenbrand heb je nog vele andere soorten 'branden', zoals kopbrand (of Head smut) dat veel schadelijker is dan maïsbrand. Op zich schijn je de aangetaste maïs nog wel te kunnen voeren aan het vee, maar als de besmettingsgraad te hoog is, dan is het gewas verloren. Het vervelende is dat je tot eind augustus aan de plant nauwelijks iets kan zien, alleen de plantlengte blijft wat achter. Rond begin september ontstaat dan het zwarte schimmelpluis op de kolven.

Roesten

Als je het over branden hebt, dan wordt meestal in één adem ook roesten genoemd. Dit zijn eveneens schimmels. Ze blijven, net als de branden, zo klein dat ze geen vruchtlichamen vormen in de vorm van een paddenstoel zoals wij die kennen.

De meest bekende roest is waarschijnlijk wel die je op braamblad ziet: helder gele tot donkerbruine vlekjes. Dat heet braamroest. Het komt vooral voor in wat vochtiger omgeving of wanneer er een erg nat najaar is. Ook perenroest zullen velen kennen, dat zich in eerste instantie als oranje vlekken voordoet op perenblad, waarna er op dezelfde plekken geeloranje uitstulpingen ontstaan, die vaak overigens heel sierlijk zijn.

Nieuw raadselplaatje →

Wat is hier aan de hand?

Stuur je oplossing naar :

natuurwijzerdeventer@gmail.com

Sluitingsdatum volgende kopij:
1 september 2020